

Lente 2021

Kleefkruid

*Instituut voor natuureducatie
en duurzaamheid.*

Contactblad IVN Raalte

Inhoudsopgave

Colofon	3
Voorwoord	4
Van de redactie.....	5
Jaarverslag Werkgroep Educatie	6
Jaarverslag Werkgroep Gierzwaluwenbescherming	7
Jaarverslag Werkgroep Kerkuilen	9
Jaarverslag Werkgroep Nestkasten	10
Jaarverslag Werkgroep Vogelzang.....	11
Jaarverslag Werkgroep Weidevogelbescherming	14
Jaarverslag Werkgroep Wilde Planten en Kruiden.....	16
Jaarverslag Werkgroep Watervogeltellingen	18
Jaarverslag Werkgroep Steenuilen	22
Datums, plaats en tijd watervogeltellingen 2021	24
Een nieuwe lente.....	25
Vrijwilligersprijs Werkgroep Weidevogelbescherming	26
Broedvogeltelling.....	27
Broedende vogels rondom het huis.....	29
Oproep voor Bamboe	32
De merel.....	33
Bat detector van IVN Raalte lenen??	35
Natuurkunstwerk	36
Boekrecensie.....	37
Tips van Ine	38
Bestuur en coördinatoren	39
Programma van IVN Raalte	40

foto: H. Kleine Koerkamp

Colofon

Kleefkruid

Kleefkruid is het contactblad voor leden en donateurs van IVN Raalte, Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid. Kleefkruid verschijnt 3 maal per jaar.

Redactie:

Reni Sterkman
Marie-José van Beurden
Westdorplaan 16
8101 BE Raalte. tel. 353751
kleefkruid@outlook.com

Contacten adverteerders:

ivnraalte@gmail.com

Lay-out:

Jos Harink
De Spinde 37
8102 LA Raalte. tel. 362944
j.harink@gmail.com

Drukker:

Grafisch Centrum Salland
www.grafischcentrumsalland.com

Contributie

Leden: € 17,50; jonger dan 18 jaar of tweede lid binnen een gezin: € 7,--.
Contributie jeugdleden: € 7,--.
Donateurs: € 10,--.

Machtiging:

Het bestuur vraagt leden die IVN nog geen machtiging hebben gegeven voor het automatisch overmaken van de contributie, contact op te nemen met het secretariaat.
Bankrek: NL06 RABO 035 45 71 710

De meest actuele informatie staat op onze website:

www.ivn.nl/afdeling/ivn-raalte

Wil je Kleefkruid voortaan graag digitaal ontvangen?

Mail dan naar:

ivnraalte@gmail.com

Onder vermelding van:
naam, adres en mailadres.

Dan kunnen de gegevens genoteerd worden in de ledenadministratie.

**Kopij voor
volgende kleefkruid**

**inleveren
vóór 15 juni 2021
bij M.J. van Beurden
kleefkruid@outlook.com**

Hebben “ze” nu pas de natuur ontdekt?

Helaas moest er blijkbaar eerst een pandemie ontstaan voordat het gros van de mensheid tot de ontdekking kwam, dat je ook op een andere manier van het leven kunt genieten. Op een andere manier dan van voetbal-, concert- of café-bezoek. De natuurgebieden stromen nu vol. De bezoekers constateren verbaasd dat dat een bron van geluk oplevert. Maar dat wisten wij, IVN'ers, natuurlijk al lang. Lange wandelingen over heide, of met de neus in een bloem of met de kijker turen naar een stipje op de horizon (een pestvogel....?) Het maakt ons niet uit.

Dus het coronatijdperk deert ons niet?

Helaas toch wel. Activiteiten moeten nu gedwongen individueel gehouden worden. Daar zijn wij mensen, sociale wezens, niet voor geschapen. Net als schapen leven wij het liefst samen. Dan voelen we ons goed in ons vel/vacht.

Het is te hopen dat we weer spoedig onze activiteiten samen kunnen oppakken. Blijf gezond!

Jan Hendriks

Arjan Schepers Vaste Planten

kwekerij van bijzondere vaste planten

Hakkershoekweg 9 Mariënheem
info@arjanschepers.nl

tel 06-41271997
www.arjanschepers.nl

Van de redactie

Dit voorjaarsnummer van "Kleefkruid" geeft een goed beeld van alle activiteiten, die er, ondanks Corona, het afgelopen jaar hebben plaats gevonden. En dit kon alleen maar, omdat bijna iedereen de moeite heeft genomen, om een jaarverslag te maken van de werkgroepsactiviteiten en dit te mailen.

Veel verslagen werden vergezeld van prachtige, zelf gemaakte foto's en grafieken. Ook leuke andere verhalen zijn ingestuurd. Onze oprechte dank hiervoor. Zo blijft het mogelijk om met veel plezier een mooi kleefkruid te maken.

Er zijn intussen een paar (en ik mag wel zeggen zeer professionele) natuurfotografen onder onze IVN-leden. We zijn erg blij dat we hun foto's in ons blad mogen plaatsen. "Kleefkruid" wordt hierdoor steeds mooier.

Er gaan een paar dingen veranderen:

De redactie van "Kleefkruid" verwelkomt Meike Wittermans, die bereid is om mee te werken aan ons blad. Haar vakgebied was ooit milieueducatie en ze vindt het nog steeds belangrijk om kennis en liefde der natuur door te geven. Reni Sterkman blijft ook meewerken, maar kan zich dan meer focussen op het samenstellen van de nieuwsbrief.

Ook zijn wij veranderd van drukker. Hierdoor moesten er aanpassingen worden gedaan, waar we van te voren geen rekening mee hadden gehouden, en waardoor dit "Kleefkruid" iets later verschijnt dan gepland. "Kleefkruid" wordt vanaf dit nummer gedrukt door het Grafisch Centrum Salland te Raalte.

Als zij de foto's mooi af willen drukken is het noodzakelijk, dat deze een hoge resolutie hebben. Als jullie een artikel voor "Kleefkruid" in sturen, dan is het dus altijd beter om de foto niet in de tekst te plakken, maar de originele foto samen met het artikel te mailen.

Veel leesplezier gewenst, ook namens Meike en Reni.

Marie-José van Beurden

- ✓ Voor al uw ontwerp en drukwerk
- ✓ Printen / inbinden
- ✓ Posters, stickers, spandoeken en canvas
- ✓ Foto's, logo's of teksten op spiegels
- ✓ Borduren en bedrukken badstof
- ✓ Originele relatiegeschenken
- ✓ en nog veel meer.....

www.GrafischCentrumSalland.nl
Raalte, tel. 0572-381065

Jaarverslag Werkgroep Educatie

In februari konden we de lezing over weidevogelbeheer nog laten doorgaan. Sent Regeling en Pieter Schut praatten ons bij over het weidevogelbeheer, dat nu vaak met een drone gebeurt.

Daarna kwam het virus.....

Door corona met zijn vele beperkingen, hebben we alle activiteiten afgelast. Wel regelmatig de hoop gehad dat we toch nog iets konden doen, maar helaas. De lezing die in november zou plaatsvinden hopen we een andere keer op het programma te zetten.

Kleefkruid hebben we twee keer uitgebracht: In de lente, met alle jaarverslagen erin en een herfst / winter editie. Doordat de activiteiten van de werkgroepen ook nogal beperkt werden door de coronamaatregelen en men minder als groep kon ondernemen, was er ook minder te melden en dus..... minder kopij. Kleefkruid zou geen boekje kunnen worden zoals we gewend zijn: met nieuws vóór en door de leden. Daarom hebben we besloten om een nieuwsbrief te maken i.p.v. een boekje. We hebben alle advertenties van de bedrijven, die normaal in Kleefkruid staan ook aan de nieuwsbrief toegevoegd. De ondernemers betalen er immers voor.

Hopelijk wordt 2021 een beter jaar. Dan kunnen we weer groepsactiviteiten organiseren en kunnen de werkgroepen ook weer als groep op pad gaan. Wij verheugen ons nu al op de leuke foto's en verslagen die we vast weer gestuurd krijgen, zodat we ook weer een mooi zomernummer van kleefkruid uit kunnen brengen.

Ine Kappert, Reni Sterkman en Marie José van Beurden

Jaarverslag Werkgroep Gierzwaluwenbescherming

Het jaar 2020 was een jaar met bijzondere gebeurtenissen, de pandemie gooide her en der nogal wat roet in het eten, maar als werkgroep heeft dit voor ons niet bijster veel problemen opgeroepen. Ons nieuw werkgroeplid Hugo Sterkman en ondergetekende hebben samen, met in achtneming van de corona-regels, ons werk goed kunnen doen.

Vanaf begin mei zijn we, toen de gierzwaluwen zo langzamerhand de bekende nestlocaties in Raalte bereikt hadden, gestart met 2 avonden per week te inventariseren. Daarnaast ook af en toe overdag bij goede omstandigheden; tot half augustus, toen de gierzwaluwen reeds weer waren vertrokken naar hun verblijf in Afrika. In die relatief korte periode hebben ze, na een vermoeide reis, hun nestje weer ingericht, eieren gelegd en deze uitgebroed en de jongen grootgebracht!

Enkele resultaten van de inspanningen die Hugo en ik hebben geleverd zijn:

De neststenen die bij de nieuwbouw in de Rozenstraat zijn aangebracht, zijn een succes te noemen! We telden er vele invliegers en in totaal telden we daar 45 vogels, die rondom de huizen vlogen. Veel bewoners in de straat genieten er van!

De grootste aantallen zagen we dit jaar in Raalte-Noord; vooral rondom beide zijden van het kanaal bij de straten Kwartel en omgeving en de Groenling en omgeving. En verderop ook vooral bij de Leeuwerik en de Lijster. Wij telden daar samen zeker 100 vogels en vele invliegers. Om meer gedetailleerde gegevens daaromtrent te verzamelen ontbreekt het ons aan mankracht en tijd.

In Raalte- Zuid is onze voorlopige indruk, dat er een lichte terugval valt te bespeuren. All zagen we er op 15 juli toch zeker een 50 vogels bij de bekende nestlocaties, wellicht zijn er nog veel meer.

Aan de Westdorplan en de hieraan parallel lopende Bergmolenstraat lijkt de bezetting redelijk stabiel. We zagen er 30-35 vogels rond de bekende locaties.

Aan de Esdoornstraat telden we een zestal met nestindicatie!

Nieuw voor ons is, sinds 2 jaar, een groepje gierzwaluwen in de omgeving van de Kwikstaart en de Sperwer; wellicht een uitbreiding van de bekende locaties in Raalte-Noord.

Via dorpsbewoners hoorden we, dat in de Kruidenbuurt ook meerdere gierzwaluwen zijn gesignaleerd. Volgend jaar zullen we proberen een duidelijker beeld te krijgen.

Nieuw is dat in de eertijds aangebrachte nestkasten aan de Westdorplaan nu, na eerst een spreuwenbroed, een gierzwaluw heeft gebroed. Mogelijk is dat al vaker het geval geweest, maar we zijn er blij mee dat het nu is geconstateerd!

We hebben met de coördinator van het renovatieproject Salland Wonen in het Westdorp een plezierig gesprek gehad; een nader gesprek over een goede afstemming en eventuele samenwerking zal volgen, om zo elkaar van dienst te zijn, in het belang van een zo goed mogelijke bescherming van de gierzwaluwen in Raalte.

In het overleg met de werkgroepen van het IVN is de wens van ons geuit, om te bezien of er mogelijkheden zijn om een gierzwaluwentil in Raalte te plaatsen. Het zou een prachtig initiatief zijn! Onze voorzitter zal dit als voorstel meenemen in het overleg in de Groene Agenda van de gemeente Raalte.

Hugo Sterkman heeft in overleg met de heer Jan van Rossum, als eigenaar van de watertoren, geopperd om een avond in de toren van bovenaf te mogen bekijken of dit mogelijk nog nieuwe locaties zou kunnen opleveren. Dit was goed.

Zo konden we genieten van enige gierzwaluwen cirkelend boven Raalte. Maar daar bleef het bij. Interessant was, dat we ook even de slechtvalk die daar jaarlijks broedt, in een glijvlucht langs zagen komen. Overigens was duidelijk welke voorkeur hij heeft voor zijn prooiën!

We zagen namelijk een heleboel ringen van geplukte duiven in zijn nest omgeving, waarvan eentje met de poot er nog aan! (Zie foto Hugo)

Mocht iemand die dit leest weten waar in Raalte nog meer locaties zijn, dat horen we dan graag!

Graag hopen we nog meer nieuwe vrijwilligers te mogen begroeten, zij kunnen rekenen op een goede inwerkperiode.

foto: Hugo Sterkman

Dank ook aan Hugo, die zich een eerste jaar meteen goed heeft ingezet!

Jan van Dam,
Coördinator Werkgroep Gierzwaluwenbescherming

Door de corana-maatregelen hebben we, voor de veiligheid van de erfbewoners en onszelf, afgelopen seizoen, moeten besluiten geen kastcontroles uit te voeren.

Wel is er op ruim zeventig adressen de jaarlijkse Kerkuilen Nieuwsbrief, met een begeleidende uitleg en de vraag om via email of telefoon eventuele broedgevallen te melden, in de brievenbus gedaan.

Dit leverde voor ondergetekende een aantal fietstochten door het altijd mooie coulissenlandschap van Salland op.

Er kwamen redelijk wat reacties. Maar het totaalbeeld van het aantal broedsels is toch erg onvolledig.

Er werden 12 broedgevallen doorgegeven, waarvan 3 mislukt.

Ter vergelijking: in 2019 hebben we 24 broedsels vastgesteld.

Conclusies zijn niet te trekken.

De winterperiode begin februari 2021, met een weeklang een gesloten sneeuwdek, is voor Kerkuilen, en die niet alleen, een zeer moeilijke situatie.

Zeker omdat de Kerkuil van nature weinig vetreserves heeft.

De eerste dode, vermagerde en dus verhongerde Kerkuilen zijn, terwijl ik dit half februari schrijf, al gemeld.

We zijn heel benieuwd hoe het nieuwe broedseizoen zal verlopen.

Ook namens Els van der Scheer en Gerard van den Enk.

Jan Legebeke,
Coördinator Werkgroep Kerkuilen.

Jaarverslag Werkgroep Nestkasten

De werkgroep heeft nestkasten hangen op verschillende locaties. In totaal gaat het om plm. 220 kasten. De bosroutes van Velner en Knapenveld én de wandelroute Raalte-zuid zijn gecontroleerd en de bezetting is resp. 70%, 73% en 70%.

Bezetting: hoofdzakelijk door pimpel- en koolmezen. Opvallend dat in de Velner in zes kasten de boomklever werd aangetroffen en in het Knapenveld éénmaal de boomkruiper.

Door omstandigheden zijn de routes Raalte-Noord en Raalte-Midden niet gecontroleerd.

In de Velner zijn de kasten vervangen door nieuwe kasten en dan is een bezetting van 70% goed te noemen.

Als je zo in en rond Raalte fietst, dan zie je overal opvallend veel nestkasten hangen. Deze explosieve groei van het aantal nestkasten houdt verband met de bestrijding van de eikenprocessierups. Eén van onze werkgroepleden merkte op, dat we voor zoveel nestkasten vogels te kort komen want elk mezenpaar kan een keuze maken uit (schatting) wel 3 kasten.

Voor de zesde keer is meegedaan aan de inventarisatie van patrijzen. Op de vaste route rondom Raalte-Noord zijn bij controles helaas geen patrijzen waargenomen. Wel zijn er ook dit jaar individuele meldingen ontvangen (eind april en eerste week juni) van patrijzen aan de Linderteseweg in Marienheem.

Albert Hut
Coördinator Werkgroep Nestkasten

Jaarverslag Werkgroep Vogelzang

Er waren in februari reeds 3 groepen gemaakt en alle deelnemers waren uitgenodigd voor deelname aan de cursus vogelzang op dinsdag, woensdag of vrijdag. 7 weken lang.

De cursusleiders stonden in de startblokken en waren goed voorbereid op het nieuwe seizoen...

Alle deelnemers hadden al een mooi digitaal infobulletin ontvangen, met tips over aanschaf van een verrekijker en een vogelboekje, aanbevolen websites en apps om alles te leren over vogels en hun zang, een mooi interview met cursusleider van het eerste uur Joop Smit en alvast wat informatie over het zingen van de vogels.

Maar toen... Corona.. Alles afgeblazen! Wat nu?

Nieuwsbrieven Vogelzang

Koortsachtig overleg, teleurstelling en begrip, Ellen, onze alleskunner op gebied van mediacommunicatie, was bereid om een paar nieuwsbrieven voor de deelnemers te maken. Het resultaat was verbluffend!

Prachtige foto's, o.a. van onze topfotografen Joop Smit en Rob Broekman, informatie over soorten met linkjes naar websites, vogelgeluiden en video's. Waanzinnig mooi gemaakt!

Zo werd er in de 1e nieuwsbrief uitvoerig aandacht besteed aan de tijftjaf en de fitis, koolmeeszang,

uitbundig gezang van de zanglijster en interessante wetenswaardigheden over de slimheid van kraaien en de verschillen tussen de grote bonte specht en de middelste bonte specht.

(Was de middelste jarenlang een zeldzaamheid, de laatste 3 jaar is deze regelmatig gespot door diverse vogelkenners in de omgeving, waaronder de meeste door cursusleiders vogelzang).

In de 2e nieuwsbrief werd er uitvoerig stilgestaan bij het goudhaantje, de zwartkop, de ijsvogel en de zwarte roodstaart en gekraagde roodstaart.

Deze nieuwsbrieven waren zeer leerzaam, ontzettend leuk en met liefde voor de vogels gemaakt.

Het werd enorm gewaardeerd door de deelnemers, die zo toch nog wat te weten kwamen over vogelzang en met de tips uit de nieuwsbrieven zelf op zoek konden gaan naar de vogelgeluiden en de bijbehorende soort.

Opvallend in 2020

Een kleine inventarisatie van opvallende waarnemingen van de gidsen vogelzang.

De Raaf! Regelmatig gespot. En bij Agnes Walraven (What's in a name...) in de buurt meerdere exemplaren die zich vrijwel dagelijks laten zien en horen.

Ook de gidsen leren elk jaar nieuwe dingen. Zo ontdekte Mariet het geluid van de contactroep van de zwartkop. Eerst dacht ze dat het roodborst of winterkoning was, maar gelukkig liet de veroorzaker van dit tikkende geluid zich zien: de Zwartkop! De verschillen in de contactroepjes zijn zo minimaal dat het zeer lastig is dit te onderscheiden.

2020 was wat ons betreft een goed jaar voor de huismus, boomkruiper, goudhaantje

, grote bonte specht en ook de groene specht! Ook de koolmezen en pimpelmezen waren zeer actief en prominent aanwezig! Wellicht mede de oorzaak te zoeken in de vele vogelnestkastjes in de buurt van eiken om de eikenprocessierups te bestrijden.

Ook de bonte vliegenvanger en de putters werden veel meer gezien en gehoord dan andere jaren.

De groene specht lijkt ook bezig aan een opmars!

Ijsvogel

Stabiel veelvuldig gezien, dankzij enkele zachte winters op rij. Ben benieuwd of de korte strenge vorstperiode van februari 2021 nog veel slachtoffers heeft gemaakt onder de ijsvogelpopulatie. De verwachting is dat dit mee zal vallen.

Opvallend minder waarnemingen van o.a. Fitis, Geelgors en diverse weidevogels.

Mijn persoonlijke (Jeroen) top drie waarnemingen 2020

- Hemelvaartsdag, mijn eerste nachtegaal gehoord, Duursche Waarden bij den Nul. Prachtige zonnige dag en wel 15 minuten geluisterd! (maar niet te vinden met de verrekijker). En jawel, 3 dagen later weer de nachtegaal, kanaal Heeten. Geweldige zanger!

- De Wielewaal, diverse keren gehoord op het Boetelerveld en 1 x daar gezien op een mooie zomerse ochtend vroeg op de dag. Hele rustige mooie heldere zang. Op dezelfde dag ook de Koekoek gezien (die zich daar regelmatig laat horen) .

- November 2020, mijn eerste waarneming van een zwevende Blauwe Kiekendief, weilanden Heeten, wel 1 minuut lang in de kijker gehad voor hij neerstreek ver weg in een weiland.

De gidsen werden het hele jaar in onze appgroep getrakteerd op de prachtige foto's van onze **topfotografen Joop en Rob**. Teveel om op te noemen, maar die van de baardmannetjes van Rob en die van de tientallen putters van Joop mogen niet onvermeld blijven.

Contactpersoon werkgroep Vogelzang:

Na jaren van trouwe dienst en met passie gedaan draagt Louis Slurink het stokje over aan Ellen Kleinlangevelsloo. Louis, bedankt! Ellen,succes!

2021

Dit jaar wederom geen live-cursus. De Nieuwsbrieven van Ellen zijn vervangen door een Appgroep "de geluksvogels" voor alle deelnemers van de laatste jaren, waarin vogelwetenswaardigheden in gemeld en gedeeld kunnen worden. Hierover volgend jaar meer.

Met dank aan de inbreng van de leden van de werkgroep vogelzang:

Louis Slurink, Joop Smit, Ellen Kleinlangevelsloo, Agnes Walraven, Rob Broekman, Mariet Kleinlangevelsloo, Els Giezen.

Foto's: *Joop Smit,
Jeroen Willemsen,*
Coordinator Werkgroep Vogelzang

Jaarverslag Werkgroep Weidevogelbescherming

Het voorjaar staat weer voor de deur. Dat is aan alles te merken. De temperatuur na een “heftige korte winter” gaat met sprongen omhoog. De vogels gedragen zich weer als vanouds en vormen de eerste paartjes. Net voor die winterse week waren er al twee Kieviten gesignaleerd op de ijsbaan in Raalte, maar dat bleek nog wat vroeg te zijn. Inmiddels zijn er al meer als 20 gesignaleerd. De eerste wulp is al gehoord en gezien in het Schanebroek en ook daar buitelen de eerste Kieviten al weer door de lucht en zijn de voorjaarsgeluiden volop te horen.

Werk aan de winkel dus voor de weidevogelbeschermers!

Om te zorgen dat er voor dit jaar wat meer waterrijke plasdrassen zijn, wordt op het land van Frank Velthuis aan de Ganzenweg een plasdras gerealiseerd. Om in korte tijd voldoende water op het land te kunnen pompen heeft het “Collectief Midden Overijssel” een vijzelpomp aangeschaft. Deze pomp verstouwt 750 kubieke meter water per uur. Deze pomp gebruiken we samen met het Lierderbroek en kan ook in tijden van droogte extra worden ingezet.

Om jullie een beeld te geven wat er eigenlijk allemaal voor komt kijken om zo’n optimaal stuk weidevogelgebied te realiseren hierbij een aantal foto’s.

Daarnaast wordt dit jaar voor het eerst gebruik gemaakt van een zogenaamd vossenraster. Om een veld waar zich de nodige nesten van grutto en tureluur bevinden, wordt een raster geplaatst dat onder stroom wordt gezet met behulp

van een weideklok, zodat de vos en de das zich wel een keer bedenkt om die wei in te gaan.

Helaas helpt het raster nog niet voldoende voor de kleinere predatoren als marter, hermelijn, wezel en de vliegende predatoren. Ook gaan we dit jaar voor het eerst gebruik maken van zg wulpenrasters. Eigenlijk soortgelijk als het vossenraster, maar veel kleiner in omvang en werkend

op zonne-energie. Dergelijke rasters kosten het nodige. Gelukkig worden ze gefinancierd vanuit het collectief Midden Overijssel.

Om een nog beter beeld te krijgen van het aantal nesten, de hoeveelheid gesneuvelde nesten en welke predatoren hiervoor verantwoordelijk zijn, gaan we dit jaar proberen nog meer te monitoren. Daarbij is de drone die we delen samen met het Lierderbroek een heel goed hulpmiddel. Ook deze drone is gefinancierd door het "Collectief Midden Overijssel".

Onze club heeft inmiddels 6 opgeleide "vliegers". Door veranderde wetgeving moest vanaf 1 januari 2021 iedereen die met bepaalde drones vliegt (en de "onze" vallen daaronder) in het bezit zijn van een z.g. A1 en A3 certificaat. Een opleiding en het examen doen, kost natuurlijk weer geld. Gelukkig wordt ook dit gefinancierd vanuit het "Collectief Midden Overijssel".

Helaas mag de drone alleen gebruikt worden in het Schanebroek en Hellendoornsebroek. Willen we in de andere gebieden ook met een drone vliegen, dan moeten we gebruik maken van andere mogelijkheden. Gelukkig hebben we Baron van Ittersum van het Rozendael in Heino bereid gevonden zijn drone in voorkomende gevallen aan ons uit te lenen. Daarvoor vanaf deze plek onze zeer hartelijke dank.

De energietransitie heeft ook consequenties voor onze gebieden zo is gebleken. Er is een voornemen om een zonnepanelenpark te realiseren aan de Sumpelweg en de plaatsing van grote windmolens in het Hellendoornsebroek. Om de gevolgen van keuzes goed onder de aandacht van de politiek te brengen, zodat voldoende onderkend wordt wat de gevolgen voor eventuele keuzes voor de weidevogels zijn, hebben Pieter Schut en ik ingesproken bij de respectievelijke gemeentes Raalte en Hellendoorn.

Zoals u merkt is weidevogelbescherming net als alle aspecten die de natuur aangaan een gebied waar het nodige gebeurt en gedaan moet worden. Dit kost veel menskracht. **Mochten er daarom binnen de vereniging nog leden zijn die zich geroepen voelen hieraan een steentje bij te dragen, dan zijn ze van harte welkom.** Daarvoor kunnen jullie contact opnemen met:

Sent Regeling, tel.: 06-36432983
of via de mail sent.regeling@gmail.com

Foto's en tekst: *Sent Regeling*,
Coördinator Werkgroep Weidevogelbescherming

Jaarverslag Werkgroep Wilde Planten en Kruiden

De activiteiten van deze werkgroep zijn al jaren onlosmakelijk verbonden met het nieuwe natuurgebied Het Hoge Broek. Sinds dit gebied via een ruilverkaveling (2009) in handen is gekomen van Natuur Monumenten monitort de werkgroep de plantengroei aldaar. De werkgroep besteedt 95% van haar tijd en aandacht hieraan. Ook dit jaar weer, ondanks de corona maatregelen die de nodige beperkingen veroorzaakten.

Eénmaal heeft de werkgroep een bezoek gebracht aan Fortmond. Daar werd naast de wandeling door het aantrekkelijke oord ook een fraai aangelegde natuurtuin van een nieuwe bewoner bewonderd.

Maar nu terug naar het Hoge Broek. Zoals elk jaar wordt eind juni/begin juli gedurende een reeks bezoeken het terrein minutieus onderzocht. Al deze gegevens worden doorgebriefd aan Natuur Monumenten.

Voorbeeld van een blauwgrasland

Nu wil ik niet zoals gebruikelijk alle facetten rond de voortgang van de vegetatie opsommen, maar een belangrijk element in de ontwikkeling de aandacht geven: Het uiteindelijk doel is dat dit gebied zich zal ontwikkelen tot een blauwgrasland. Een ecosysteem dat tegenwoordig nog maar zelden in Nederland voorkomt.

Om dit te bereiken moest eerst de verrijkte bovenlaag afgegraven worden, waarna maaisel van het Luttenberger Ven erop uitgestrooid werd. Allengs verschenen de verwachte en gewenste planten. Een begin van een blauwgrasland. Maar afgelopen jaren werd steeds duidelijker, dat met name de opslag van elzen en wilgen, de overhand kreeg. De beheerders (NM) trachten deze te bestrijden door jaarlijks een gedeelte te maaien. Ook werd er vorig jaar een kudde schapen losgelaten, in de hoop dat deze dieren zich tegoed zouden doen aan de jonge boompjes. Maar helaas, het gewenste succes bleef uit. Met het gevolg dat er nu rigoureuzere maatregelen getroffen moeten worden: het gebied zal nu, gedurende een aantal jaren, in zijn geheel tweemaal per jaar gemaaid worden. Dit zal uiteindelijk dan het gewenste resultaat moeten opleveren. Ervaring in an-

foto: Jan Hendriks

dere gebieden wijst uit, dat dit mogelijk is. Natuurlijk wel een kostbare zaak, maar NM heeft dat er graag voor over.

Het gebied is in zijn geheel nu helemaal kaal, alle opslag van boompjes en struiken is weggemaaid. Een troosteloze aanblik op het eerste gezicht. Maar we weten, dat volgend jaar de orchideeën er weer volop in bloei zullen staan.

Daarnaast is, zoals al in het vorig nummer van Kleefkruid vermeld, 35 cm van de bovenlaag van het aangekochte weiland verwijderd. Vervolgens is het maaisel van “ons” aangrenzend blauwgrasland erop gebracht. Nu even afwachten wat ons daar de komende jaren te wachten staat. Ik ben benieuwd, want ik vraag me af of alles

foto: Jan Hendriks

volgens plan verloopt. Het regenwater blijft er wel erg lang en hoog staan. Dat is niet gewenst: het regenwater moet via lage greppels afgevoerd worden. Regenwater is te zuur. Via kwel wordt daar water aangevoerd. Dat water is rijk aan ijzer en kalk, minder zuur dus. Gunstig

voor de ontwikkeling van de vegetatie van een blauwgrasland.

Bovendien zal het opgebrachte maaisel voor een groot deel weggespoeld zijn naar één zijde. Met wat voor gevolg????

Spannend dus hoe één en ander zich zal ontwikkelen in het Hoge Boek. Maar daar kijken de leden van de werkgroep reikhalzend naar uit.

Jan Hendriks,
Coördinator Werkgroep Wilde Planten en Kruiden

Blauwgraslanden zijn onbemeste, één keer per jaar gehooide graslanden die 's winters plasdras staan en 's zomers oppervlakkig uitdrogen. Ze danken hun naam aan de aspectbepalende blauwachtige kleur door de aanwezigheid van soorten als pijpenstrootje, blauwe zegge, zeegroene zegge, blonde

zegge, tandjesgras en blauwe knoop. Blauwgraslanden kunnen echter ook bruin ogen door de aanwezigheid van mossen en soorten als biezenknoppen. Vertegenwoordigers op minerale bodems zijn veel bloemrijker dan hun tegenhangers op meer venige bodem.

BRON:

Tekst en foto: natura2000.vlaanderen.be/habitatype/blauwgraslanden-6410

Jaarverslag Werkgroep Watervogeltellingen

De watervogeltellingen worden maandelijks gehouden. Structueel over het hele land door meer dan 1000 vrijwilligers. Volgens een vast stramien en een vast omlijnd gebied met richtlijnen van SOVON, in het weekend dat het dichtst bij de vijftiende van de maand ligt.

SOVON is met Vogelbescherming, een overkoepelende organisatie, die gegevens van de vrijwilligers in het veld samenvoegt in rapporten en overzichten. Deze worden weer gebruikt door derden zoals provincies en gemeenten, bij planologische bezigheden, natuurbeheer, beleid en onderzoek.

We beginnen in **januari 2020** met de 49ste, internationale midwintertelling. Over het hele land van vijvers tot open water, van kanalen tot rivieren wordt geteld, ook in verschillende landen. Wij telden 4 plassen. De aantallen van deze telling: Enkele honderden wilde eenden, 205 grauwe ganzen, ook 2 dodaarsen op één plas, 150 kieviten en tijdens onze verplaatsing van de ene naar de andere plas, een roedel reeën van 10 stuks aanwezig, wat je zo even meepikt op een zondagmiddag in januari.

Op **15 februari** de tweede telling, de dodaarsen zitten nog op dezelfde plas en 450 kieviten, die nog niet zijn terug getrokken naar elders. Dit is een teken van het zachte weer en dat er voldoende voedsel elders in de weilanden te vinden is. Ook is er een hybride gans aanwezig, een kruising tussen een brandgans en een sneeuwgans, wat we doorgaans invoeren als soepgans.

Zondag **14 maart** weer een telling, en de dodaarsen zijn er nog steeds, wat hoopvol is voor het broedseizoen. Ook de scholeksters zijn er op doortrek naar elders. Er hebben zich 153 vogels verzameld, met de vermelding dat het elk jaar weer minder wordt met de scholekster; ondanks de aanpassingen die deze vogel gedaan heeft, door op vele platte daken en zelfs in sommige bomen te gaan broeden. Tijdens goede jaren telden we wel meer dan 600 vogels op de slaappleaats.....

De aantallen van de meerkoet zijn nog wel winters: met meer dan ongeveer 50

koeten, waarschijnlijk nog wintergasten uit Baltische gebieden die nog niet naar hun broedgebieden zijn terug gegaan. De smienten horen we 's avonds en 's nachts in grote getale, al roepend c.q. fluitend op de terugtrek.

In de telling van **19 april** hoofdzakelijk standvogels, maar ook nog steeds trekkers, zoals 129 regenwulpen. Deze wulp presteert het om tussen begin mei en begin juli eieren te leggen, uit te broeden, jongen groot te brengen en terug te vliegen vanaf wit Rusland en de Baltische staten naar

Afrika! Al fouragerend, toch wel een hele afstand.

Vogels kennen geen corona ze zijn er aan toe om te gaan broeden als wij op **17 mei** weer gaan tellen, maar nu op elke plas met 1 persoon, dat hebben we ook in april gedaan i.v.m Covid-19. De dodaarsen zijn hoogst waarschijnlijk aan het broeden geslagen, net als de knobbelzwaan die al weer hoog op het nest zit. Ook de ooievaars bij Brewer zijn aan het broeden en er is een paartje Bontbekplevieren aan de plas, maar die broeden elders; meestal langs de kust. Het liefst op een stukje rustig strand. De grauwe ganzen stappen al met behoorlijk grote jongen rond.

Op **14 juni** zien we de ooievaars van dhr Brewer met 3 pullen. (vorig jaar 2) Op de plassen zitten meerdere soorten ganzen, o.a. brandgans, nijlgans en grauwe gans. Ook een mooi schouwspel om te zien, is het paaïen van dikke karpers over de gehele plas. Ze zwemmen hoog met de vinnen boven water en ploeteren rond en om elkaar heen.

Op **12 juli** nog steeds corona in het land dus op elke plas 1 teller! Op de oude Rekoplas hoor ik een ijsvogel langs vliegen met zijn schrille geluid, onmiskenbaar. Prachtig! Veel soorten als grutto en regenwulp zijn al weer met de terugtocht bezig en de kieviten verzamelen zich ook al met 100 vogels bij elkaar. Nog even en dan is de wilde eend in de rui en wisselt al zijn veren.

Op **16 augustus** nog steeds corona dus weer 1 teller per plas. De ganzen komen nu in groepen bij elkaar en het is een doortrekmaand van steltlopers.

Weer ijsvogels! Volgens mij gaat het met deze vogel behoorlijk goed, want hij komt zelfs gewoon op het boerenland een bezoek brengen aan vijvers. De kokmeeuw is met broeden elders gestopt en vooral jonge vogels verzamelen zich. De scholeksters zijn ook weg uit het boerenland, ze zijn zuidelijker getrokken, naar Engeland

en de kusten. Toch nog 1 achterblijver op de plas geteld. Al minder kieviten dan de vorige maand maar het blijft een moment opname.

Op **13 september**: De aalscholvers verspreiden zich over verschillende wateren en voor het eerst zijn er dit jaar, op het moment van tellen, geen vogels op de plas bij Brewer. Het aantal wilde eenden, dat langs de kant tussen het riet, zich zwemmend laat zien, is behoorlijk. Maar ze zijn nog niet in staat goed te vliegen (rui). Nu nog meer kieviten: 650 op doortrek. En iets zeer speciaals: Een visarend, die vanaf de Hoogebroeksweg te volgen is, neemt een stootduik op iets in het water en..... mist! Hij draait een poosje rond, neemt weer een duik en komt met een prachtige vis boven. Netjes met de kop van de vis naar voren, net t.v kij-ken, prachtig!

Op **18 oktober** tellen we enkele honderden grauwe ganzen, rietganzen, nijlganzen en kolganzen, wat een mooi schouwspel van deze wintergasten. Andere gasten zijn smient, wilde eend, meerkoet en zelfs 2 waterrallen die even hun schreeuw tegen elkaar uitoefenen. Net een mager varken zeggen ze wel eens! Wat je ook zo even meeneemt, was de aanwezigheid van 2 slechtvalken (waarschijnlijk van de watertoren van Raalte), torenvalk en buizerd.

De telling van **15 november**: Ruim 300 grauwe ganzen hebben zich op een plas verzameld, eigenlijk nog niet zo veel. Wel 22 rietganzen tussen de grauwe. Op een andere plas zit een rietgans met een kapotte vleugel en de mooiste eend van het stel: Een pijlstaart man, een prachtige eend die al op hiërogliefen van de Egyptenaren werd getekend. Trouwens, ook de nijlganzen en bij onze teller J. Brewer, zit er een mandarijneend tussen de wilde eenden. Ook leuk op de heenweg naar de grootste plas: een ijsvogel komt ons tegemoet en op de terugweg ook. Dat was voor 99 % zeker dezelfde vogel! Blijft exotisch mooi van kleur.

Op **13 december** de laatste watervogeltelling van het jaar. Ook nu weer de ijsvogel present en natuurlijk de vogel van het jaar 2020: De wilde eend is in vol ornaat op alle plassen aanwezig. Wel met de vermelding dat 60% buitenlands is uit het

noorden van Europa, van de Fenno Eilanden tot Wit- Rusland toe. Evenals de meerkoet, waar er overigens in 2020 minder van aanwezig zijn. Oorzaak is volgens mij, dat overal nog zeer veel voedsel aanwezig is, omdat er nog geen strenge vorst is geweest. Kijk maar naar de kieviten, die waren met dik 600 aanwezig: ook wintergasten.

Conclusie: Over het hele jaar heeft het maar zeer matig gevroren, waardoor er een grote verspreiding van vogels geschiedt over veel verschillende gebieden, waar voedsel genoeg is. In de zomer was het ook in 2020 weer veel te droog, waardoor de weidevogels niet in de grond konden komen om er voedsel uit te halen. Het aantal vogels op de slaapplekken bleef ook achter, vooral de aantallen wulpen, grutto's en scholeksters waren heel wat minder dit jaar. De wintergasten bleven qua soorten en aantallen ook achter.

Aantallen en soorten per maand zijn op aanvraag in te zien. De aantallen die we telden zouden niet zo uitgebreid zijn zonder de hulp van al onze tellers/sters: **Karin, Gerard, Ronnie, Godfried, Jan, Andre en Hein.**

IVN-ers die eens een telling mee willen lopen kunnen zich melden bij ondergetekende.

Hein Kogelman,
Coördinator watervogels IVN Raalte

Nieuwsgierig naar onze biologische boerderijwinkel?

Struinpad • Modderpoel • Boerenpret puzzeltocht

Jaarverslag Werkgroep Steenuilen

Hoe vaak hebben we niet gehoord dat 2020 een vreemd jaar was. Ook voor ons als steenuilenwerkgroep verliep het afgelopen jaar anders dan normaal. De steenuilen trokken zich gelukkig weinig aan van de perikelen in de mensenwereld en het broeden ging gewoon door. Om inzicht te krijgen in de steenuilpopulatie en de veranderingen op lange termijn, is het van belang om jaarlijks informatie te verzamelen over de broedresultaten. Hiervoor controleren we bijna 100 nestkasten, waarvan jaarlijks ongeveer 40 nestkasten bezet zijn. In een eerdere editie van Kleefkruid heeft een uitgebreid artikel gestaan, waarin Gerard Alferink uiteen heeft gezet wat we als werkgroep de afgelopen periode hebben gedaan. Het komt erop neer dat we aan het begin van het seizoen besloten hebben om te proberen de helft van de bezette nestkasten te controleren. Dit in goed overleg vooraf met erfbewoners om contact op het erf te minimaliseren, en met twee werkgroepsleden per bezoek die met eigen vervoer reizen. Om het aantal erfbezoeken te minimaliseren, hebben we ons vooral gericht op de nestkasten die de afgelopen jaren bezet waren. Opvallend was het grote aantal berichten van mensen die broedende steenuilen meldden, waaronder zelfs meerdere nieuwe locaties. Het positieve van 2020 is misschien, dat mensen meer gekeken hebben naar hun eigen omgeving en hier hopelijk ook meer waardering voor hebben gekregen. Uiteindelijk hebben we zo toch nog 32 broedgevallen van de steenuil kunnen monitoren.

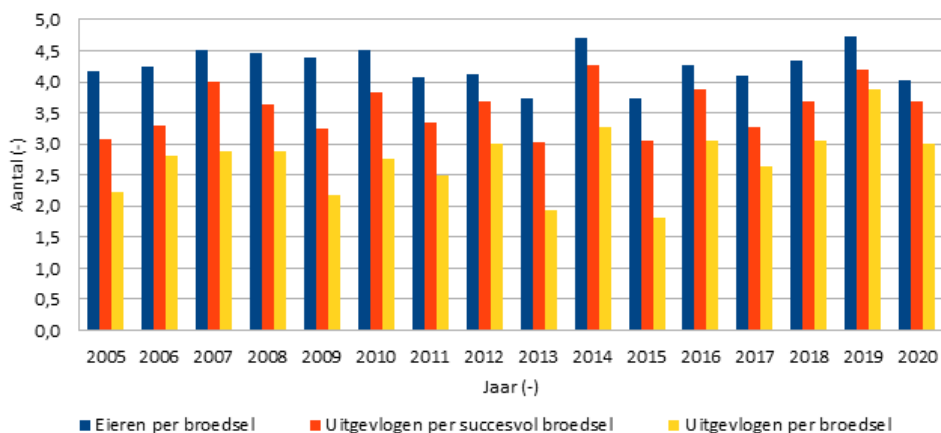

.Figuur 2: De auteur controleert een nestkast.

Resultaten

Het aantal erfbezoeken was in 2020 flink minder dan in vorige jaren. Niet alleen hebben we minder locaties bezocht, maar ook hebben we de nestkasten minder vaak gecontroleerd. Dit betekent dat we 2020 niet direct met voorgaande jaren kunnen vergelijken.

Gegevens per broedlocatie zijn wel met voorgaande jaren te vergelijken, en figuur 1 laat een aantal van deze gegevens zien. 2018 en 2019 waren goede jaren voor de steenuil in de gemeente Raalte, met grote legfels en per broedsel grote aantallen uitgevlogen jongen. 2020 lijkt weer meer op een gemiddeld jaar. Het aantal eieren per legsel is met gemiddeld 4,03 wel iets lager dan het gemiddelde van 4,25 over de periode van 2001 tot en met 2019. De gemiddeld 3,00 jongen dat per gestart legsel uitvloog, en het gemiddelde van 3,69 jongen dat per succesvol legsel uitvloog, is daarentegen wel wat hoger dan de respectievelijk 3,59 en 2,71 jongen uit de voorgaande jaren. Een broedsel is succesvol als er minstens één jong uitgevlogen is. Door hier naar te kijken voorkomen we dat het gemiddelde vooral bepaald wordt door het aantal mislukte broedsels.

Figuur 1: Het aantal eieren en het aantal uitgevlogen jongen per nest over de afgelopen jaren. Een nest is succesvol als er tenminste één jong uitvliegt.

Dat het aantal eieren per broedsel wat lager is dan het langjarig gemiddelde, terwijl het aantal uitgevlogen jongen juist wat hoger is, heeft waarschijnlijk toch te maken met de afwijkende manier waarop de broedsels zijn gecontroleerd. Nesten zijn vaak in een wat later stadium bezocht, wanneer mogelijk al eieren verdwenen zijn. Veel van de broedsels bezochten we pas na een melding van erfbewoners, en deze meldingen komen pas binnen als de ouders af en aan vliegen met voedsel, en niet wanneer er nog (onopvallend) gebroed wordt.

Geringde vogels

Sinds 2002 worden er binnen ons werkgebied (de gemeente Raalte) steenuilen geringd. Het gaat hierbij vooral om jonge vogels, maar ook volwassen vogels die bij de nestkastcontroles in de kast aanwezig zijn worden geringd. Dit ringonderzoek wordt gecoördineerd door het vogeltrekstation en is een zogenaamd RAS project (retrapping adults for survival). Hoofddoel van dit onderzoek is het monitoren van de overleving van steenuilen. Binnen dit project is het belangrijk om ieder jaar

met dezelfde inspanning vogels te ringen. Uiteraard was dit in 2020 moeilijk te realiseren, maar toch hebben we nog 109 jonge en zes volwassen steenuilen kunnen ringen.

In 2020 zijn in totaal 43 terugmeldingen binnengekomen, voornamelijk uit ons eigen werkgebied en de omliggende gemeenten. Steenuilen die wat verder vlogen werden dood gemeld bij Klarenbeek en Hengelo (Gelderland), beiden op ongeveer 30 kilometer van de plaats waar ze in respectievelijk 2016 en 2019 uit het ei zijn gekropen

Foto: *Gerard Alferink*
Marco Tijs,
namens de Werkgroep Steenuilen

Datums, plaats en tijd watervogeltellingen 2021

Plaats van de tellingen :
Camping Krieghuusbelten
Tijd van de tellingen: **15.00 uur**
Datums van de tellingen:

17 Januari, 14 februari, 14 maart,
18 april, 16 mei, 13 juni,
18 juli, 15 augustus, 12 september,
17 oktober, 14 november,
12 december.

Dus altijd op zondagmiddag.

Ivn-ers die het leuk vinden om een watervogeltelling mee te lopen zijn van harte welkom.

Je kunt dan contact opnemen met Hein Kogelman: heinkogelman@hotmail.com

Foto: *Herman van der Weerd*
Hein Kogelman
Coördinator watervogels

Een nieuwe lente.....

We zijn het nieuwe seizoen al weer vroeg begonnen! In de afgelopen maanden hebben we een aantal nestkasten van gierzwaluwen 'gerenoveerd' zodat ze weer beschikbaar kwamen na een paar wijzigingen in het ontwerp. We hebben een aantal bewoners van huizen met een geschikte gevel in Raalte gevraagd of zij bereid waren, om nestkasten op te hangen, maar de animo was enigszins beperkt. De onterechte vrees voor soms wat overlast (rommel, geluid) speelt veelal een belangrijke rol hierbij.

Gelukkig vonden we op de plaats, waar een aantal kasten vervangen moesten worden, de bewoners bereid om nieuwe kasten op te hangen. Ook zijn we voornemens om in de komende tijd in Raalte nestkasten op te hangen, zodat grote groepen gierzwaluwen die in Raalte voorkomen, in staat zijn om voldoende nestgelegenheid te kunnen bemachtigen.

Met behulp van Adri Klein Nibbelink (werkgroep hoogstamvruchtbomen en dus ervaren met het werken op hoogte...) werden op 9 april j.l. aan de Westdorplaan vervangende kasten opgehangen voordat de eerste gierzwaluwen binnenkort weer terugkomen om te broeden. Het is belangrijk dat vervangende kasten min of meer weer op dezelfde plek komen, aangezien deze vogels erg 'honkvast' zijn. Deze plek van vandaag is tot nu toe succesvol qua bewoning elk jaar. En dat hopen we op deze manier ook voor het volgende broedseizoenen weer te waarborgen.

Onze speciale dank gaat uit naar Adri voor de samenwerking tussen de verschillende werkgroepen!

foto: Hugo Sterkman

*Hugo Sterkman,
Jan van Dam*

Werkgroep Gierzwaluwenbescherming

Vrijwilligersprijs Werkgroep Weidevogelbescherming

Beste allemaal

Bij de start van het weidevogelseizoen 2021 van het Landschap Overijssel, mochten Pieter en ondergetekende de vrijwilligersprijs in ontvangst nemen.

Een hele verrassing natuurlijk. We hebben bij het in ontvangst nemen direct aangegeven, dat we dit natuurlijk erg op prijs stellen, maar dat

het niet alleen onze verdienste is, maar van de hele weidevogel- werkgroep van het IVN Raalte.

Wij willen langs deze weg jullie dan ook hartelijk bedanken voor jullie inzet van de afgelopen jaren en hierbij de prijs eigenlijk opdragen aan ons allemaal. De prijs bestaat uit een mooi beeldje, zoals op de foto te zien is.

Met vriendelijke groet

Sent en Pieter

Broedvogeltelling

in kader van project Land van Waarde, Salland, Overijssel

Wie telt er mee?

Het gaat om het monitoren van de biodiversiteit bij agrarische bedrijven. Er is in 2020 gestart met monitoren van vlinders en kruiden langs vaste trajecten in en om landbouwpercelen. De monitoring wordt per 2021 uitgebreid met broedvogeltellingen. Hieronder de door SOVON voorgestelde methode van tellen (vgl. Ronny Hullegie, coördinator Sovon West Overijssel)

Methode van tellen

Het **Meetnet Agrarische Soorten (MAS)** volgt broedvogels van het agrarisch gebied. Dit beslaat het grootste deel van Nederland en veel soorten vertonen een sterke achteruitgang. MAS kost weinig tijd, maar levert belangrijk cijfermateriaal op over verspreiding en aantalsontwikkeling. Deze methodiek is voor dit onderzoek geschikt.

Doel

Aantallen en verspreiding vastleggen van min of meer algemene 'boerenlandvogels', in aanvulling op andere broedvogeltellingen (BMP). Agrarisch gebied omvat graslanden, akkers en kleinschalig landschap.

Welke soorten

Alle soorten worden geteld. In de praktijk gaat het doorgaans om ongeveer 40 soorten vogels van het boerenland, zoals de Gele Kwikstaart, Veldleeuwerik en Kievit.

Werkwijze

Tellingen van 10 minuten op minimaal 5 telpunten op een route. Vier telrondes per voorjaar. Tellingen vinden plaats in de perioden:

1-20 april

21 april–10 mei

11 mei–10 juni

21 juni–15 juli

Alle waarnemingen worden ingevoerd via de app Avimap of op kaart ingetekend met een vereenvoudigde broedcode. Een eventuele handleiding is hier te downloaden.

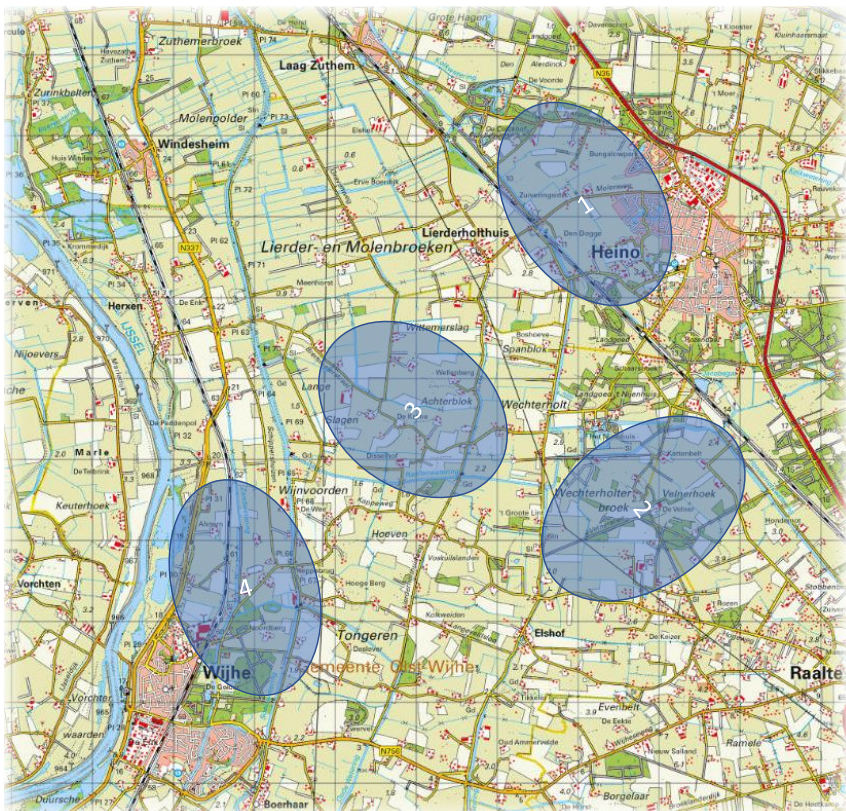

Toelichting (concept):

- Er zijn 4 gebieden waarbinnen gemonitord wordt (zie kaart). Binnen elke gebied bevinden zich percelen van 3-5 bedrijven. Routes moeten nog bepaald worden.
- Voorstel is dat er per gebied een koppel wordt geformeerd, waarvan minimaal 1 ervaren vogelteller, bij voorkeur te werven bij lokale IVN werkgroepen; daarnaast eventueel minder ervaren persoon (beginner met interesse)
- De vrijwilligers krijgen adresgegevens en telhrs. en leggen zelf contact met de grondeigenaar.
- De monitoring vindt jaarlijks plaats gedurende meerdere jaren.
- De vrijwilliger sluit t.z.t. een overeenkomst af met Natuur en Milieu Overijssel; er is geen vergoeding voor reiskosten; er wordt vergoed op basis van werkelijk gemaakte kosten.

Voor meer informatie:

Willem Seine, projectleider klimaatadaptatie
werkdagen ma t/m do Tel.: 038 425 09 72 of 06 53191928
Seine@natuurenmilieuoverijssel.nl

Broedende vogels rondom het huis

Net als de voorgaande jaren monitor ik voor Sovon Vogelonderzoek Nederland de broedresultaten van broedvogels rondom de boerderij in Heeten waar ik woon. Dit doe ik voor het meetnet nestkaarten, waarvoor per broedgeval een nestkaart ingevuld wordt. Sovon gebruikt de gegevens van alle ingezonden nestkaarten voor analyse en interpretatie van landelijke broedresultaten. Alle nesten worden één keer per week kort bezocht, waarbij het belang van de vogel altijd voorop staat.

Er hebben in 2020 negen soorten vogels rond de boerderij gebroed, dit is vergelijkbaar met de voorgaande jaren. Zoals gebruikelijk was de ringmus weer veruit de meest talrijke broedvogel.

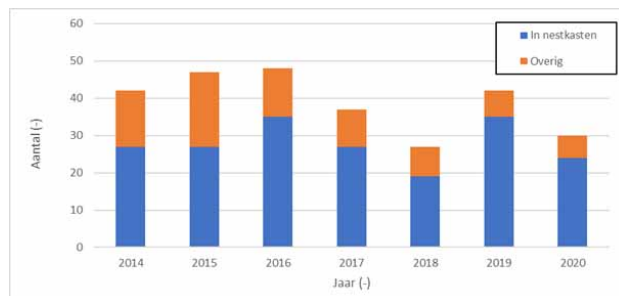
De tabel hieronder geeft een overzicht van de resultaten van dit jaar.

Tabel 1: Overzicht van de broedresultaten van tuinvogels in 2020. Het succespercentage is berekend volgens de methode van Sovon, waarbij een nest als succesvol wordt beschouwd als er minstens een jong uitvliegt. Het nest van de huismus vond ik pas toen de jongen op het punt van uitvliegen stonden.

Soort	Broedsels	Eieren	Per broedsel	Uitgevlogen	Percentage	Succes
Boerenzwaluw	1	3	3.0	3	100%	100%
Houtduif	2	2	1.0	0	0%	0%
Huisemus	1	?	?	?	?	?
Koolmees	5	47	9.4	43	91%	100%
Merel	1	5	5.0	5	100%	100%
Pimpelmees	2	23	11.5	22	96%	100%
Ringmus	17	92	5.4	66	72%	88%
Witte Kwikstaart	1	6	6.0	6	100%	100%
Zanglijster	1	4	4.0	4	100%	100%
Totaal	31	178	5.7	145	81%	84%

Afname

Zoals gebruikelijk heeft het merendeel van de broedvogels gekozen voor één van de vele nestkasten rondom het huis. Grafiek 1 hieronder laat zien dat het aantal broedparen rond huis nogal varieert over de jaren: van 27 in 2018 tot 48 twee jaar eerder. Hoewel het aantal jaren beperkt is en de variatie groot, valt toch op dat het aantal broedparen de laatste jaren minder is geworden.

Figuur 1: Het aantal broedparen per jaar in nestkasten (blauw) en op locaties buiten nestkasten (oranje).

Opvallend is dat vooral het aantal broedparen dat niet in een nestkast broedt afneemt. Tijdens de wekelijkse controleronde worden alle nestkasten gecontroleerd. Ik zoek dan ook de struiken af waar nesten zouden kunnen zitten. Typische struikbroeders zijn houtduif (sinds 2013 zestien broedpaar), merel (25 broedpaar) en heggenmus (negen broedpaar). Onder de dakpannen bouwen huismus (21 broedpaar) en witte kwikstaart (twee broedpaar) soms een nest.

De reden van de afname is niet helemaal duidelijk. Wat zeker bijdraagt is het verdwijnen van de huismus als koloniebroeder. Waar ik in de beginjaren nog gemiddeld zeven broedsels per jaar vond onder de dakpannen, gaat het de laatste jaren om hooguit één broedpaar en dan meestal in een nestkast. In 2019 en 2020 vond ik nog maar één nest van de merel, tegenover drie tot vijf nesten in jaren ervoor. Een verklaring zou kunnen zijn dat de merel in Nederland de laatste jaren onder druk staat van het Usutu-virus, maar het aantal merels dat ik rond het huis zie lijkt niet minder dan voorgaande jaren.

Mezen

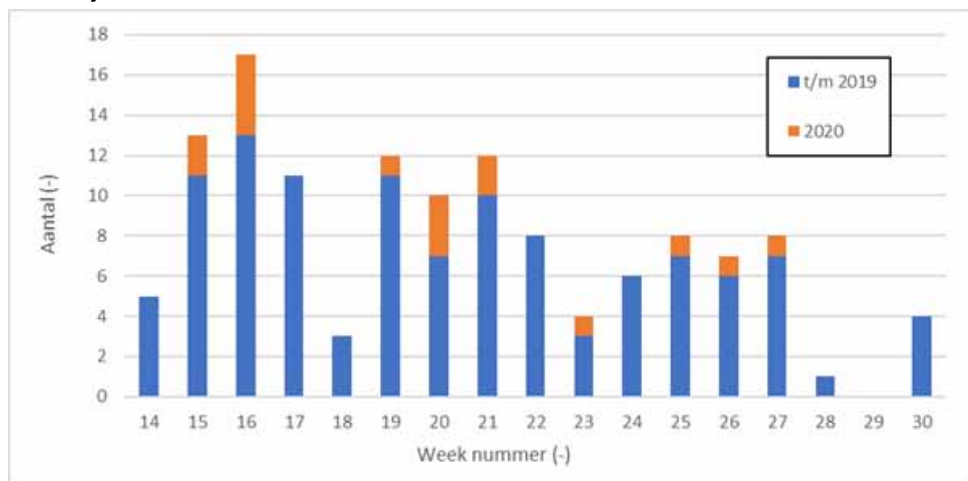
In 2019 gingen alle mezenparen (zes koolmees, één pimpelmees) over tot een tweede legsel. Ook landelijk lag het aantal tweede legsels in 2019 hoger dan normaal, maar met landelijk slechts 17,6% tweede legsels blijkt toch dat tweede legsels bij mezen zeldzaam zijn. In dat licht is het ook niet verwonderlijk dat dit jaar geen enkel mezenpaar (vijf koolmees en twee pimpelmees) aan een tweede legsel is begonnen, ondanks dat verschillende vogels wel begonnen zijn met het bouwen van een nieuw nest. Interessant is de vraag wat het verschil kan verklaren. Het voedselaanbod zou een verklaring kunnen zijn. Vorig jaar werden de landbouwpercelen rond het huis gebruikt voor het verbouwen van suikerbieten, dit jaar was het mais, maar tegelijk zijn er ook faunaranden met planten voor meer insecten aangelegd.

Ringmus

De ringmus was ook in 2020 weer veruit de meest algemene broedvogel met zeventien legsels. In totaal heb ik nu gegevens van 144 broedpogingen van de ringmus verzameld. Voor 130 broedsels heb ik de datum waarop het eerste ei is gelegd kunnen bepalen. Sommige nesten heb ik gezien voordat het legsel compleet was en bij de

andere nesten maak ik een schatting van de leeftijd van de jongen en reken ik op basis daarvan terug. Hiervoor gebruik ik de methode van Sovon, waarbij ervan uitgegaan wordt dat het vrouwtje iedere dag een ei legt en na het leggen van het laatste ei twaalf dagen broedt. Deze methode geeft met een onnauwkeurigheid van een paar dagen een goede inschatting van de datum waarop het eerste ei gelegd moet zijn.

Figuur 2: Het aantal legfels uitgezet tegen het weeknummer waarin het eerste ei is gelegd. De broedgevallen voor 2020 zijn in het oranje weergegeven.

Figuur 2 hierboven laat zien in welke week het eerste ei is gelegd. Hoewel het totaal aantal broedsels vrij klein is, zijn er toch duidelijk een aantal pieken te zien. De eerste piek heeft het zwaartepunt in week 16 (rond 16 april), de tweede in week 21 (rond 20 mei) en de derde in week 25 (rond 26 juni). Er is zelfs nog een klein piekje zichtbaar rond week 30.

Waarschijnlijk ontstaan de pieken door opeenvolgende broedpogingen. In de praktijk is dit lastig te zien, omdat ringmussen regelmatig besluiten om voor een volgende broedpoging een ander nestkast te gebruiken (er hangen rond het huis meer nestkasten dan dat er vogels broeden). Het is dan niet duidelijk of dit een tweede broedpoging van een bekend paartje is, of een eerste poging van een nieuw paartje.

Tussen de pieken zit ongeveer 35 dagen, dit is ook ongeveer het aantal dagen dat een ringmus paar nodig heeft om een nest jongen groot te krijgen. Dat geeft de vogels tussendoor nauwelijks tijd om bij te komen en eventueel een nieuw nest te bouwen.

Hoewel het moeilijk is om exacte grenzen aan te geven tussen de pieken, kunnen we het aantal broedpogingen splitsen in blokken van vijf weken. Als we ervan uit-

gaan dat alle broedpogingen in de tweede piek ook echt tweede legfels zijn, dan kunnen we voorzichtig concluderen dat ongeveer 90% van de broedvogels na een eerste broedpoging ook nog een tweede poging waagt. Ongeveer 60% gaat zelfs over tot een derde poging en in goede jaren zijn er zelfs vogels die voor de vierde keer eieren leggen.

Met gemiddeld 3,3 uitgevlogen jongen per legfel, zou dat betekenen dat een gemiddeld broedpaartje ongeveer tien jongen per jaar weet groot te brengen.

Houtduif

Er waren in 2020 minstens twee broedpogingen van de houtduif, maar net als alle eerdere pogingen was er geen succes. Nesten van de houtduif controleer ik al jaren niet meer van dichtbij, om uit te sluiten dat het mislukken het resultaat is van mijn controles. Tabel 2 hieronder geeft een overzicht van de redenen waarom de broedpogingen zijn mislukt.

Tabel 2: Verliesoorzaken bij broedpogingen van de houtduif.

Reden	Aantal
Legfel verlaten	7
Nest leeg en intact	6
Eieren kapot	2
Mislukt door slecht weer	1

Foto's en tekst:
Marco Tijs

Ooproep voor Bamboe

Hallo Allemaal !

Ik maak al jaren insectenhôtels maar ik kan op het ogenblik moeilijk aan bamboe komen.

Zouden er IVN leden zijn, die een bamboestruik hebben, die nog gesnoeid moet worden, dan hou ik me aanbevolen voor de bamboe.

Mathieu Kunnen,
mkunnen@kpnplanet.nl

De merel

vogel van het jaar 2021 en 2022

De merel is door mensen van SOVON en Vogelbescherming tot vogel van het jaar 2021 en 2022 gekozen.

De merel komt in bijna geheel Europa voor als standvogel of trekvogel.

De merel broedt op en in alles wat rondom het huis staat: van boom en heg tot struik; van nis tot balk en enkele keren ook in oude auto's. Er zijn zelfs nesten op de grond gevonden.

Volgens de eerste Atlas van de Nederlandse Broedvogels, die in **1979** is uitgebracht, zijn soms de dichtheden heel groot: van wel **300 paar per 100 hectare**. Volgens Sovon vooral als er veel heggen en dichte bosjes, wallen en randen langs kleinschalig cultuurlandschap zijn. Dus wanneer er een goed broedbiotoop aanwezig is.

De aantallen in uitgestrekte graslanden en akkergebieden zijn beduidend minder natuurlijk, de aantallen van **1979** werden geschat op **575.000 tot 850.000 paartjes**.

In **2018** werden de aantallen geschat op **650.000 tot 1.100.000 paartjes**, die broedden in Nederland. De winteraantallen zijn beduidend meer; b.v in **2018 2 tot 3 miljoen vogels**.

Door het "Usutu" virus dat sinds 2016 heerst, is de stand van de merel met ruim 30 % afgenomen,

In 2020 was nog niet bekend, of de eventuele af- of toename door dit virus teweeg is gebracht. Maar als ik om mij heen kijk bij mijn huis en in de buurt, hebben de aanwezige merels goed hun best gedaan en het virus lijkt te zijn gestopt. (Ik vind geen dode vogels meer.)

De merel was eerst alleen een bosvogel maar door de eeuwen heen is het meer een stads/tuin en parkvogel geworden. De heersende trend, om alleen maar stenen, grind en tegels in de tuin te leggen, komt de stand niet ten goede.

De **merelman** is geheel zwart met oranje snavel en een oranje kring om het oog.

(Zie naast staande mooie foto, met dank aan Joop Smitt!)

Bij de **merelvrouw** is de kleur overwegend bruin/beige met donkere snavel, iets geelachtig en bruine punt aan het vereinde.

De jonge vogels zijn roodbruin met donkere vlekken en op de rug donkere streepjes.

De noordelijke vogels die 's winters hier verblijven zijn vaak donkerder van kleur dan de standvogels, die overigens soms ook op trek gaan naar Zuid- Frankrijk en Zuid-Engeland.

Voedsel bestaat uit insecten, wormen, slakken, larven, bessen en allerlei vruchten en zaden.

Het nest wordt gevormd door strootjes, dunne twijgjes, plantenvezels, modder en ander zachter materiaal in de kom, met nog fijnere resten van plantenvezels en haren. Merels brengen in de regel 2 tot 3 nesten groot, maar er zijn er ook van 4 nesten per jaar. Ze broeden van april tot september, het aantal eieren varieert tussen de 4 en 6 eieren per nest, ze zijn blauwachtig groen en met roestrode en geelbruine puntjes en vlekjes.

Na 12 tot 15 dagen broeden worden de jongen geboren, die na ongeveer 2 weken weer uitvliegen. Daarna worden ze buiten het nest nog ongeveer 2 à 3 weken gevoerd.

Er zijn al biologen geweest die 2 soorten merels wilden onderscheiden: de bosmerel en de stadsmemel. Maar daar zijn ze niet mee doorgegaan .

Hier waren de merels voor een eeuw terug ook overwegend bosvogels; van de randen weliswaar. Maar door de ontwikkeling en bebouwing van de dorpen en steden is het een park- en buurtmerel geworden; al zijn de Noordse vogels nu nog steeds overwegend bosvogels en donkerder van kleur.

Conclusie:

Behalve de natuurlijke vijanden, die er altijd al zijn geweest, zijn er de laatste jaren nog nieuwe factoren bijgekomen, die de merelstand niet ten goede komen. Mede bepalend zijn o.a.:

- Nestrovers : eksters, gaaien, kraaiachtigen, haviken, bosuilen, boom- en steenmarters.
- Katten die niet goed worden verzorgd maken zeer veel slachtoffers.
- Het verkeer pakt veel levens, vooral jonge vogels die de warmte opzoeken van het asfalt.
- De lange warme zomers van de laatste jaren: hierdoor droogt de grond geweldig uit en kunnen ze steeds minder eiwitten pakken, omdat de pieren dieper zitten en de vogels niet in de grond kunnen komen.
- Tuinen met alleen maar steen of tegels zijn niet bevorderlijk om voedsel te

genereren.

- Het „Usutu" virus dat de laatste jaren erbarmelijk veel slachtoffers vergt: men zegt wel 30 % van de totale aantallen.

Wanneer we de vogels willen helpen moeten we in strenge winters **veel voeren** en niet onbelangrijk:

beter heggen in plaats van wegen,
oftewel in het plat:
„Bèter hègn dan wègn"

Foto's: *Joop Smit*
Hein Kogelman

Bat detector van IVN Raalte lenen??

Vleermuizen (Chiroptera) zijn de enige zoogdieren die echt kunnen vliegen. Ze kunnen dat dankzij een vlieghuid tussen de voorpoten (met sterk verlengde vingers) en de romp en tussen de achterpoten en de staart.

Nederland kent meer dan 20 vleermuissoorten en ze voeden zich allemaal met insecten. Alle Nederlandse vleermuissoorten zijn streng beschermd.

In 2011 kon IVN Raalte middels sponsoring een bat detector (Petterson ultrasound detector D 400) aanschaffen. De ritmische, ultrasone geluiden die de vleermuizen tijdens de vlucht uitstoten en die de microfoon van de detector ontvangt, worden in het apparaat verwerkt en omgezet naar geluiden die voor het menselijk gehoor waarneembaar zijn. Hierbij kun je horen welke vleermuis overvliegt. Er wordt een boekje en een cd bijgeleverd.

De batdetector kan geleend worden voor een periode van 3 weken.

Indien u dit wilt, graag contact opnemen met:

Reni Sterkman

Torenvalk 38

8103 GK Raalte

Telefoon 06 44634985 of 0572 853118

of email famsterkman@ziggo.nl

Reni Sterkman

Het is altijd erg leuk, om mooie natuurfoto's te ontvangen voor ons blad "Kleefkruid".

Heb je zelf een mooie foto die je wilt delen, dan twijfel niet, maar zend hem in. Dit prachtige kiekje, dat Ad ten Hoopen stuurde, trekt je vast over de drempel! Dit is wat hij erbij schreef:

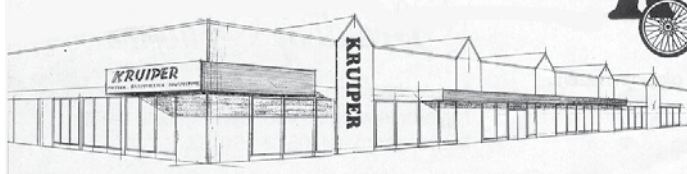
Als hobby heb ik natuurfotografie en kom vaak leuke, bijzondere en unieke natuuronderwerpen tegen. Je moet weten dat ik, net als zoveel mensen in deze Coronatijd, vaak een stevige wandeling maak. Vaak samen met mijn vrouw. Niet alleen om te bewegen of voor een frisse neus, maar vooral om te genieten van de bosrijke omgeving van Heino-Zuid.

Zo kom ik al jaren door een laan met eiken gelopen en net waar een kruising begint, kom ik dit wonderlijke exemplaar tegen. Gewond geraakt door de vele aanrijdingen met aanhangers en tractoren. Wonden van los gereten bast helen hierbij op een nogal bijzondere manier. Na "tig keren" langs zijn geschonden aangezicht te zijn gelopen, "sprak ie me opeens aan"! Hij keek me aan met een weemoedige blik en het leek wel of ie ook gras moest eten.

Nu moet ik altijd wel even een blik van verstandhouding met hem wisselen." De natuur is sterk en weerstaat vele aanslagen" denk ik dan maar.

Ad ten Hoopen

2500 m² fiets- bromfiets- en tuinplezier!

K KRUIPER
Fietsen
Bromfietsen
Tuinmachines

Tel. 362800
Aakstraat 15
Raalte

Boekrecensie

Titel: Berichten uit de vallei

Auteur: Stefan Brijs

Uitgever: Atlas contact

Prijs: € 21.99

Zoals in zijn andere boeken (o.a. Andalusisch logboek) schrijft hij adembenemend over de natuur.

Het is een ode aan de pracht van de Spaanse natuur. De schoonheid van de bijeneter, de groeidrift van een zeeajuin, een hommelm die aan bodybuilding doet, de meedogenloze roodkopklauwier, de terreur van een avocado, een kleine zwartkop die afloopt als een wekker, een fanfare van kraanvogels en het seksleven van de reuzenhooiwagen.

Stefan Brijs concentreert zich 4 seizoenen lang op de natuur in het zuiden van Spanje, nabij de stad Málaga, waar hij sinds 2014 woont. Vanuit zijn schrijfhut op een heuvelflank observeert hij het leven in de vallei en beschrijft hij met oog voor elk detail in vaak lyrische, soms kritische stukken, de pracht maar ook de teloorgang van wat hij door zijn raam ziet.

Tussendoor maakt hij uitstappen naar bekende en onbekende natuur gebieden in Andalusië en Extremadura. 'Berichten uit de vallei' is een tijdloos verslag van een streek waar de natuur nog veel te bieden heeft, maar tegelijkertijd al veel aan het verliezen is.

'Berichten uit de vallei' was genomineerd voor de Jan Wolkers prijs 2020, maar heeft niet gewonnen. Het is een gemakkelijk te lezen boek, onderverdeeld in de 4 seizoenen.

Wie het wil lezen kan het van mij lenen.

Reni Sterkman

P.s. wie neemt het stokje over en schrijft de volgende keer een boek recensie voor Kleefkruid?

Uiteraard een boek dat met de natuur te maken heeft.

Kijktip:

Op zaterdagavond is op tv Drenthe een kort natuurprogramma: ROEG.

Het is een gezamenlijke productie van div. natuurverenigingen, oa : IVN Drents Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Natuur en Milieu.

Met Loes van der Laan loop je mee door diverse gebieden en ontmoet je boswachters die iets over een natuurterrein vertellen of bijvoorbeeld op zoek gaan naar diersporen in de sneeuw.

Het programma wordt 's avonds diverse keren herhaald.
Ook te zien op : roeg.tv.

En... Hebben jullie ook zoveel gewandeld en gefietst de laatste maanden? Leuke ontdekkingen gedaan? Wat denk je van een Judasoor, zomaar op ooghoogte op een paaltje....

Of tijdens een fietstocht in de buurt: "Wat ligt daar nou tegen een paaltje aan ???.... het lijken wel 2 grote witte keien.....!"

Dank zij de app **Obsidentify** kwamen we er achter, dat het reuzenbovisten waren.

IneKappert

Bestuur en coördinatoren

Bestuur

Voorzitter:

Jan Hendriks
Drostenkamp 30
8101 BZ Raalte
Tel. 0572 - 354381
hendriks1949@kpnmail.nl

Secretaris:

Eduard Veldkamp
tentje13@gmail.com
06 - 15135706

Penningmeester:

André Houter
a.houter@kpnmail.nl
06 - 43133834

Ledenadministratie:

Grady Uyt de boogaardt
ledenadm-ivnraalte@outlook.com
06 - 40231576

Algemeen lid:

Gerda Lennips
gerdaenraymond@gmail.com
0572 - 391821

Coördinatoren van de werkgroepen

Steenuilen:

Gerard Alferink
Tel. 0572-381767
alferink1948@gmail.com

Roofvogels:

Martijn Wijnberg
Tel. 06-29113940
martijn_wijnberg@hotmail.com

Nestkasten:

Albert Hut
Tel. 0572-360400
utah61@home.nl

Weidevogels:

Sent Regeling
sent.regeling@gmail.com

Vogelzang:

Louis Slurink
louisslurink746@gmail.com

Wilgenknotten:

Jos Tutert
Tel. 0572-357907
jamtutert@gmail.com

Jan Kerkdijk
Tel. 06-22132991
j_kerkdijk@hotmail.com

Hoogstamfruit:

Marit Maas
Tel. 06-10134104
marit.maas@maasenergysystems.nl

Watervogels:

Hein Kogelman
Tel. 0572-354750
heinkogelman@hotmail.com

Kerkuilen:

Jan Legebeke
Tel. 0572 - 357782
legebekenieuwborg@gmail.com

Wilde planten en kruiden:

Jan Hendriks
Tel. 0572 - 354381
hendriks1949@kpnmail.nl

Gierzwaluwen:

Jan van Dam
Tel. 0572-360336
jan.vand19@gmail.com

Natuurlijke omgeving:

vacant

Consul Paddenstoelen

André Houter
a.houter@kpnmail.nl

Werkgroep Educatie:

- informatie stand
- kleeftkruid
- website
- excursies voor volwassenen
- gezinsexcursies
- lezingen en cursussen

Reni Sterkman,
Marie-José van Beurden en
Ine Kappert
Tel. 0572 - 357345
inekappert@daxis.nl

Oproep aan alle leden!!!

Om onze ledenadministratie actueel te houden, verzoekt het bestuur ieder lid om een adreswijziging, een nieuw emailadres en een nieuw telefoonnummer zo spoedig mogelijk door te geven.

Deze wijzigingen kunnen doorgegeven worden aan:
ivnraalte@gmail.com

Programma van IVN Raalte

Geen programma IVN Raalte

In verband met de nog steeds geldende Coronamaatregelen zijn er voorlopig nog geen groepsactiviteiten gepland.

Als dit weer mogelijk is houden we jullie op de hoogte door middel van onze digitale nieuwsbrief. En kijk ook op de website: www.ivn.nl/afdeling/ivn-raalte